

Diagnostika výchovných problémů

Protidrogová prevence

Obsah:

1. ÚVODNÍ ZAMYŠLENÍ A DISKUSE:

Co jsou návykové látky, drogy? (Návykové látky jsou pojmem pro řadu látek, které jsou schopny ovlivňovat naše vnímání, chování. Užívání návykové látky může vést k závislosti. Častěji slycháváme pojem drogy)

Jak je dělíme? (lehké x tvrdé, legální x nelegální)

V jakém věku děti návykové látky zkoušejí? (cigarety a alkohol už i děti 1. stupně ZŠ!)

Jaká je v současnosti tzv. „vstupní droga“? (alkohol)

ROZUMÍŠ POJMU „VSTUPNÍ DROGA“? DOKÁŽEŠ ZDŮVODNIT, PROČ JE JÍ ZROVNA ALKOHOL?

2. PROTIDROGOVÁ PREVENCE VE ŠKOLÁCH, ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH

Legislativní rámec:

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy, Čj.: 14514/2000-51 k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012

Prevence:

1. Primární

Zabývá se předcházení rizikovým jevům – specifická a nespecifická

2. Sekundární

Je zaměřena na situace, kdy se rizikové jevy již objevily - a snaží se zamezit jejich pokračování a šíření.

3. Terciární

Věnuje se zmírňování rizik vzniklých a působících rizikových jevů.

„Primární prevencí“ rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným se rizikovými projevy chování (dále SPJ), případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

NA TÁBORECH MŮŽEME PROVÁDĚT NESPECIFICKOU PRIMÁRNÍ PREVENCI

(JIŽ SAMOTNÁ ÚČAST DÍTĚTE NA TÁBOŘE JE PROTIDROGOVOU PREVENCÍ!):

Nespecifickou primární prevencí se rozumí aktivity, které tvoří nedílnou součást **primární prevence** a jejímž obsahem jsou všechny metody a přístupy umožňující rozvoj harmonické osobnosti, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit.

(OKUD SE JEDNÁ O TÁBOR PRO DĚTI S VÝCHOVNÝMI PROBLÉMY APOD., BUDE ZDE PROVÁDĚNA SPECIFICKÁ PREVENCE – NUTNOST PŘÍZPŮSOBENÍ PROGRAMU, ÚČAST ODBORNÍKŮ...)

HROZÍ UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK NA DĚTSKÝCH TÁBORECH?

JAKÉ NÁVYKOVÉ LÁTKY BY SE MOHLY NA TÁBOŘE OBJEVIT? JAKÉ JSOU JEJICH ZDROJE?

(alkohol a cigarety z domova, u náctiletých i možnost marihuany!, nákup při výletech do města – větším dětem bez problémů alkohol prodají)

CO DĚLÁTE PRO TO, ABY SE NA VAŠEM TÁBOŘE NÁVYKOVÉ LÁTKY NEVYSKYTLY?

DOPORUČENÍ:

před odjezdem:

- rodiče prokazatelně informovat o zákazu užívání návykových látek na táboře
- nechat rodiče podepsat prohlášení, že děti poučili
- v prohlášení uvést, že jsou si vědomi možnosti vyloučení dítěte z tábora v případě porušení zákazu (samozřejmě na náklady rodičů)
- prohlášení je možno uvést už na přihlášce, případně jako další část „bezinfekčnosti“

ihned po příjezdu na tábor:

- seznámit děti s táborovým řádem a zdůraznit zákaz užívání návykových látek (s ohledem na věk a složení účastníků – i plnoletým účastníkům lze zakázat užívání návykových látek - nutno uvést v podmínkách účasti, dále v řádu tábora)
- upozornit na případné sankce
- při bodování úklidu prohlédnout, zda si někdo nepřivezl „lahvinku či krabičku“

MÁM PRÁVO PROHLÉDÁVAT VĚCI DĚTÍ? (zdravotník si to zdůvodní☺)

CO KDYŽ NAJDU KRABÍČKU CIGARET, LAHEV ALKOHOLU? JAK BUDU POSTUPOVAT? JAKÁ MAJÍ OSVĚDČENÁ ŘEŠENÍ OSTATNÍ?

pokud situace nastane (dítě se opije, bude kouřit...)

- nejprve řešit jeho zdravotní stav!!!
- informovat rodiče – mají povinnost spolupracovat při řešení problému! – vysvětlíte jim, že nemůžete nést za dítě v tomto případě plnou zodpovědnost
-

CO KDYŽ RODIČE NECHTĚJÍ SPOLUPRACOVAT? – STYL „MY S MANŽELEM TAKY KOUŘÍME“, „MÁTE SI TAM DĚTI LÉPE HLÍDAT“....(jako pedagogové máte možnost řešit situaci i prostřednictvím odboru soc. péče)

- navrhnout sankci, udělit trest – vyvarujte se nereálných trestů, planého vyhrožování
- nastavit situaci tak, že „ještě jednou“ je vyloučeno
- znovu probrat se všemi účastníky táborový řád, zařadit do programu vhodná témata protidrogové prevence (vzhledem k časovým možnostem poměrně neúčinné)
- jestliže posoudíte přestupek jako velmi závažný, neváhejte a pošlete dítě domů (rodiče jsou povinni si dítě odvézt na vlastní náklady)

MÁ NĚKTERÝ Z ÚČASTNÍKŮ KURZU VLASTNÍ ZKUŠENOSTI S TÍMTO ŘEŠENÍM?

Alkohol a tabákové výrobky u vedoucích a ostatních pracovníků tábora:

Častější problém než u dětí

- Zakázat kouření před dětmi (případně v celém areálu tábora)
- Zakázat pití alkoholu nebo nastavit jasná pravidla (Zákoník práce (§ 135 odst. 4 písm. e) – po pracovní době, mimo pracoviště)

MÁTE NA TÁBOŘE PŘESNĚ ROZVRŽENOU PRACOVNÍ DOBU JEDNOTLIVÝCH VEDOUCÍCH? KDO JE ZODPOVĚDNÝ ZA DĚTI BĚHEM NOCI? UVĚDOMUJETE SI RIZIKA SPOJENÁ S PITÍM ALKOHOLU „PO VEČERCE“? V JAKÉM BODĚ JE VELMI ČASTO PORUŠOVÁN ZÁKON?

- Je nutné uvědomit si možnost nenadálé situace (úraz dítěte, zdravotní komplikace, prudká změna počasí, požár apod.)

OPRAVDU BY ZVLÁDL SITUACI ŘEŠIT JEDINÝ VEDOUCÍ? POČÍTÁTE S PŘÍPADNÝMI PRÁVNÍMI NÁSLEDKY?

KDO PONESE ZA CELOU SITUACI A PŘÍPADNĚ VZNIKLÉ PROBLÉMY ZODPOVĚDNOST?

(Hlavní vedoucí, v případě vysílající organizace její statutární zástupce)

Další zdroje informací:

<http://www.odrogach.cz/>

<http://www.zakonik-prace-online.cz/>

Výchova proti šikaně

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. (Č.j. 24 246/2008-6 , Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení)

1. OBJASNĚNÍ POJMU: ŠIKANA – „SILNÝ PROTI SLABÉMU“

Silný – vzrůstem, věkem, psychicky, početně...

ROZPOZNÁŠ NEŠKODNÉ POŠTUCHOVÁNÍ, KLUKOVSKOU RVAČKU, LEGRACI OD ŠIKANY? PODLE ČEHO?

Za významné znaky šikanování považujeme:

- záměrnost,
- pravidelné opakování,
- nepoměr sil,
- samoučelnost agrese,
- oběť prožívá tzv. „legraci“ nepříjemně

Šikana může být nejen fyzická, ale i psychická (často se používá označení „verbální“) – ta je nebezpečnější, je méně rozpoznatelná, následky nejsou vidět okamžitě.

Příklady:

Fyzické aktivní přímé - Útočníci oběť věší, škrtí, kopou, fackují.

Fyzické aktivní nepřímé - Kápo pošle nohsledy, aby oběť zbili. Oběti jsou ničeny věci.

Fyzické pasivní přímé - Agresor nedovolí oběti, aby si sedla do lavice. (Fyzické bránění oběti v dosahování jejích cílů.)

Fyzické pasivní nepřímé - Agresor odmítne oběť na její požádání pustit ze třídy na záchod. (Odmítnutí splnění požadavků.)

Verbální aktivní přímé - Nadávání, urážení, zesměšňování.

Verbální aktivní nepřímé - Rozšiřování pomluv. Patří sem ale i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních apod.

Verbální pasivní přímé - Neodpovídání na pozdrav, na otázky apod.

Verbální pasivní nepřímé - Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali její trýznitelé.

V posledních letech se stále častěji setkáváme s tzv. kyberšikanou.

Kyberšikana probíhá v prostředí elektronických prostředků a jejím cílem je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití těchto prostředků (telefon, internet – sociální síť, ICQ). Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina útočníků ubližují takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.

MÁŠ ZKUŠENOST S KYBERŠIKANOU? JAK SE PRO JEVOVALA? JAK DOŠLO K JEJÍMU ODHALENÍ?

Kyberšikana je například:

- hanlivé a urážlivé zprávy prostřednictvím SMS, MMS nebo internetu,
- zesměšňující nebo ponižující obrázky či videa posílané e-mailem nebo vyvěšené na webové stránce,
- webové stránky, blogy s cílem zesměšnit někoho,
- obtěžování prostřednictvím ICQ, SKYPE, ...,
- zesměšňování prostřednictvím sociálních sítí,
- zneužití identity oběti rozesíláním různých zpráv jejím jménem.

2. JAK ROZPOZNAT A ŘEŠIT ŠIKANU NA TÁBOŘE?

VZNIKÁ ŠIKANA NA TÁBORECH? MÉNĚ ČI VÍCE NEŽ VE ŠKOLÁCH? PROČ? PODLE ČEHO POZNÁŠ ŠIKANOVANÉ DÍTĚ? MÁŠ VLASTNÍ ZKUŠENOST S VÝSKYTEM A ŘEŠENÍM ŠIKANY NA TÁBOŘE?

Možné příznaky:

- osamocenost, vyhledávání blízkosti vedoucích, ustrašenost, smutek a lítost, uzavřenost....
- rozházené osobní věci (poté, co uklidil), ztrácí se mu věci – odmítá sdělit důvod, vymlouvá se, bere vinu na sebe
- nátlak, příkaz, kritika, posměch, hanlivé přezdívký
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí,
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Ne vždy se musí jednat o šikanu!!!

CO DĚLÁŠ PRO TO, ABY K ŠIKANOVÁNÍ VŮBEC NEDOCHÁZELO?

Prevence:

Nastavte jasná pravidla – nejlépe společně s dětmi

Mluvte s dětmi o vztazích

Pozorujte, co se ve skupině děje

Podporujte pozitivní klima

Podporujte vzájemnou pomoc mezi dětmi

Vytipujte rizikové situace a místa

Pracujte s potencionálními oběťmi.

Tlumte agresivní sklony možných agresorů.

Spolupracujte s rodiči.

Informujte se s ostatními pracovníky tábora

Šikana - správný postup první pomoci

JAK JSI POSTUPOVAL PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANY?

Michal Kolář ([český psychoterapeut](#) a [etoped](#). Dlouhodobě se zabývá problematikou [šikany](#). Vytvořil původní speciální teorii, vnitřní diagnostiku a diferencovanou léčbu tohoto destruktivního fenoménu. Spolupracuje s [MŠMT ČR](#) na koncepci prevence školního šikanování) o první pomoci říká:

„Pokud se objeví opodstatněné podezření na šikanu, je potřeba ji správně řešit. Řešení šikany bychom mohli nazvat, "pedagogickou chirurgií". Ani zde nesmíme podcenit sebemenší detail. Jakákoliv kamufláž je odhalitelná, neboť účinnost zákroku se dá empiricky ověřit. Ani v nejjednodušším diagnostickém případě při první pomoci, se kterým se zde seznámíme, se nesmí udělat chyba. Jinak hrozí vážné nebezpečí poškození oběti. Všechny kroky musí být promyšleny jako v šachové partii. Zejména v taktice se musí počítat s alternativními postupy. Obrazně řečeno nemůžeme operovat appendix skrze mozek. Takovému bizarnímu zákroku odpovídá například snaha vyšetřovat údajné agresory hned na počátku, a ještě k tomu před třídou.“

Schéma první pomoci u počátečních stádií šikany

Michal Kolář doporučuje tento postup.

- I. Krok: Odhad závažnosti - [stádía onemocnění skupiny](#) a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
- II. Krok: Rozhovor s informátory a oběťmi
- III. Krok: Nalezení vhodných svědků
- IV. Krok: Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

- V. Krok: Ochrana oběti
- VI. Krok: Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- VII. Krok: Výchovní komise
- VIII. Krok: Rozhovor s rodiči oběti
- IX. Krok: Práce s celou skupinou

Pedagog podle toho postupu může řešit pouze počáteční stadia šikany, kdy vypozeruje, že je dítě vystrkováno z kolektivu, vyhledává blízkost pedagoga, patrně pomoc. Pokročilá stadia by měli řešit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou, zařízením pro zájmové vzdělávání.

Rozhodně se vyvarujte těchto chyb:

- konfrontace oběti a agresora
- bagatelizace problému
- rychlých řešení
- řešení případu před kolektivem
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů
- řešení bez pomoci dalších pedagogů

UDĚLAL JSI NĚKTEROU Z VÝŠE UVEDENÝCH CHYB?

Doporučení pro vedoucí při jednání s agresorem: být důsledný, neudělovat nereálné tresty, být spravedlivý, jasně dát najevo, že neexistuje „ještě jednou...“ (možnost opakování vyloučit)

DOKÁŽEŠ BÝT VŽDY OPRAVDU DŮSLEDNÝ? UVEĎ PŘÍKLAD TRESTU. PODAŘILO SE TI PROBLÉM VYŘEŠIT?

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

3. CO BY MĚL UMĚT KAŽDÝ (NEJEN HLAVNÍ) VEDOUcí DĚTSKÉHO TÁBORA?

- vytvořit takové prostředí, klima a program, kde pro šikanu nevznikne prostor
- podporovat komunikaci, pocit bezpečí a důvěry mezi dětmi i dospělými
- dát prostor vyniknout všem dětem, podporovat individualitu
- odsuzovat ponižování, posmívání – vytvářet správné názory u dětí
- zařazovat do programu týmové aktivity vyžadující spolupráci, pomoc slabším
- pokud přes všechna preventivní opatření problém šikany vznikne, umí ho vedoucí odhalit a řešit počáteční stadia

MYSLÍŠ, ŽE LZE ŠIKANU PŘI DODRŽENÍ VŠECH PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ ZCELA VYLOUČIT?

www.sikana.org/

<http://www.minimalizacesikany.cz/>

přílohy:

pracovní listy pro děti „Šikana“

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení